D·N
26/8 1956

Politikerna och det utrikespolitiska falskspelet

I början av denna vecka avslöjades ett nytt ryskt spionerі i Stockholm, som pågått sedan ungefär ett år, alltså under avspänningspropagandans och vänskapsbesökens gyllene tid. En protest överräcktes till den ryske ambassadören Rodionov, under vars tid i Sverige två stora spionaffärer förut uppdagats; före sin verksamhet i Sverige var Rodionov känd som ambassadör i Grekland och som framstående organisatör av sabotage och spionerі i detta land. En underordnad rysk tjänsteman sändes hem; Rodionov stannade självfallet kvar, och man lätsades inte om att han som ambassadör var ansvarig, jämte den ryska statsledningen, för de upprepade grova spionserierna i Sverige. I slutet av veckan upprepade samme Rodionov i egenskap av den diplomatiska kårens doyen den svenske utrikesministern på dennes 70-årsdag. Vad som skett ledde inte till, ansågs tydligen inte kunna leda till någon ändring i det gemytliga umgänget.

Dessa händelser är karaktäristiska för situationen under senare år. Ryssland begår och vidhåller begångna övergrepp: Raoul Wallenberg kvarhålles, och man ger inte ens besked i denna sak, svenska flygplan och flygare nedskjuta, och ryssarna nekar och vägrar gottgörelse, spionerі i Sverige bedrivs med stor energi, och i en rad fall blir detta spionerі avslöjat. Sverige avger de protester och kräver de undersökningar som den diplomatiska konventionen fordrar. Men i övrigt är den yttre vänskapligheten större än någonsin: man utbyter parlamentariska delegationer, den svenske statsministern besöker Moskva och inbjuder de ryska statsledarna att komma hit, den svenska marinen gästar Riga i det av ryssarna erövrade Baltikum, och ryska flottenheter mottas i Stockholm och Göteborg — allt detta sker självfallet under tal om fred och avspänning och förtroende och vänskap.

Är det från svensk synpunkt hedersamt eller ens lämpligt att föra denna politik? Måste inte, för att ta upplevda svenska synpunkter, ryssarna ses på denna då det gäller Wallenberg, eller de ryska nedskjutningarna av svenska flygare, som ryska myndigheter, som nedskjutningarna bevara skenet, tillsynen den svenska kritiken och protesterna, protesterna sända som skonplanjeras av vänskapsbesök och — och så vidare och vidare?

Ingen ledande politiker inom skilda partier ser på denna politik här framkommit i en serie i föredrag och uttalanden; Dagens Nyheter har sökt komplettera vad som härvid sagts genom en rad intervjuer med partiledare. Det är betydande och allvarliga skiljaktigheter i hållningen som härvid träder i dagen.

Högerledaren hr Hjalmarson uttrycker sig klart och bestämt. I ett tal häromdagen yttrade hr Hjalmarson att regeringen efter vad som hänt borde låta förstå att ett besök av Sovjetledarna inom kort tid inte är välkommet. "På så sätt kunde man stryka under att vi kräver att få vara i fred för de säregna former av uppmärksamhet som de sovjetryska vänskapsbetygelserna har i släptåg." I en intervju har hr Hjalmarson ytterligare framhållit att han helt delar den uppfattning om flottbesöket i Riga som Dagens Nyheter givit uttryck åt; han förklarar också att "det icke kan vara ett svenskt intresse att Rodionov stannar kvar här efter allt vad som hänt".

Folkpartiledaren hr Ohlin står i huvudsak på samma linje. "Naturligt vore om inga 'vänskapsbesök' arrangerades under svensk officiell medverkan så länge inte Sovjetryssland lämnat fullständiga upplysningar om Wallenberg och återsänt honom till Sverige", uttalar han i Vecko-Journalen. I tal liksom i en särskild intervju tar han avstånd från flottbesöket i Riga. "När ett besök av denna art med åtföljande tal sker i ett baltiskt land framkallar det lätt missförstånd om vår inställning till de undertryckta baltiska nationernas öde. Det är av stor vikt att dessa folk får kännedom om att vår inställning i Sverige är den att vi hyser en livlig förhoppning att de skall återvinna sin frihet." Beträffande den ryske ambassadören svarar hr Ohlin: "Jag har mig inte bekant att det finns något prejudikat på att en regering begärt en utländsk ambassadörs återkallande i ett läge av spänning av detta slag. I själva verket finns det vid dylika prejudikat, såsom då Sverige under förra världskriget begärde Storbritannien av den tyske ministern Reichenau." Men det är min bestämda uppfattning att den svenska regeringen bör med all energi och tryck som kan åstadkommas göra klart för de sovjetryska ledarna att vi i Sverige inte är beredda upprepade ryska spionaffärer som oförenliga med förutsättningarna för en fortsatt god förbindelse mellan Sverige och Sovjetunionen säger sig elbetydande med Sverige."

Högerledarna uttala sig, och även bondeförbundspressen gyttes fördena den riskfria tystnaden. Socialdemokratins ledande ringar klarlades på en väsentlig punkt förra söndagen, då utrikesminister Undén utförligt betygade sin tillfredsställelse över det svenska flottbesöket i Riga. Den socialdemokratiska pressen synes genomgående önska att de vänskapliga gesterna skall fortsätta, oberoende av spionerіet och Raoul Wallenbergs öde; tydligen är man beredd att hälsa Chrustjev och Bulganin välkomna i vår under alla förhållanden. Kommunisterna tycks alltigenom dela socialdemokratins uppfattning; man kritiserar den svenske spionen, men anspråker inte de ryska uppdragsgivarna. Kommunistledaren hr Hagberg uppför t.ex. intervju följande: "Jag tycker att utrikesminister Undén talade bra i Kristianopel i fråga om det svenska flottbesöket i Riga. Jag tror att de säkter han uttryckte delas av den stora massan av det svenska folket, som väl måste se med tillfredsställelse att förhållandena är så normala och förtroendefulla som möjligt mellan Sverige och dess grannar på andra sidan Östersjön. Beträffande ett hemsändande av ambassadör Rodionov tycker jag det är oerhört att man skall ta upp en sådan fråga. Det är ju ett indicium på vad som avses med hela aktionen: att förgifta relationerna till Sovjetunionen." Kommentar behövs inte.

Svenska folket reagerar, det vore naturligt och riktigt att även dess förtroendemän och främst regeringen med eftertryck reagerade, framhåller Jönköpings-Posten (fp):

Det ännu lika ouppklarade svensk-ryska mellanhavandet i wallenbergaffären jämte de ryska avslöjandena i samband med radarspionerіet, varvid ryssambassaden i den svenska huvudstaden återigen kommit att framstå som en veritabel spionercentral, har kommit att ge allt större eftertryck åt kravet på att det nu ängligen bör bli ett tvärt stopp i de under officiell medverkan lecensatta vänskapsbetygelserna österut. I det fallet ha både oppositionsledarna gett uttryck åt liknande tankegångar. Ingen tvekan råder heller därom, att det alldeles övervägande flertalet av Sveriges folk helt och fullt delar denna spontant framkomna reaktion.

Det skall inte vara bara "en önskedröm", som ecklesiastikministern säger, att olika grenar av folkundervisningen snabbt uppnutsa och svåra fönster reparcras. Fahl-Kurren (fp) replikerar statsrådet Persson med skärpa:

Vi har gjort vad vi kunnat, anser han. Naturligtvis vill han inte diskuteta, om regeringens bristande förutseende möjligen kunde vara, en väsentlig orsak till det läge vi råkat in i. Hr Persson har också i viss mån rätt att urskulda sig. Han trädde in i regeringen vid en tidpunkt, då krutkärlet redan borde ha vidtagits, om man skulle ha lyckats bemästra situationen. Det är den rent socialdemokratiska regeringen efter andra världskriget, som har det drygaste ansvaret, den som såg de stora barnkullarna under krigsåren växa upp utan att låta sig bekymras nämnvärt av hur det skulle gå när de kom upp i skolåldern.

Både man då uppmuntrat studenterna att bli lärare i stället för att nämnet svråda dem, skulle lägge nu vara ett helt annat. Och både man i tid satt i gång med att ordna provisoriska klassrum i billiga paviljonger för att klara topparna, när man insåg att inga andra utvägar stod till buds, skulle också den flaskhals lokalfrågan innebär ha vidgats betydligt:

Nu har skolöverstyrelsens planeringskommitté publicerat en beräkning av den framtida utvecklingen inom realskolan och gymnasiet. Med oförändrad intagning i realskolorna och oförändrad procentuell andel sökande måste man år 20.000 avvisas varje år under resten av 1950-talet. Förutsättningen till realskolan ur varje årskull skulle öka 1 % årligen — att mycket rimligt krav — skulle årsingenstalet i realskolan mellan 1954 och 1959 öka med över 20 %. Och då är att märka att man tagit hänsyn till den successiva utvecklingen av 1:ª och 2:ª Går man till gymnasiet, finner man att läget där blir ännu mera kritiskt.

Om ecklesiastikministern redan nu är så resignerad att han uppfattar det som en politisk önskedröm att man vill ge landets ungdom möjlighet till en någorlunda hyzglig utbildning, hur skall man då kunna tillföra regeringen förmåga att fylla de skärpta anspråk på skolväsendet som befolkningsutvecklingen ställer den inför under de närmaste åren?

Full strikorkester skall det vara när partiledarna debatterar med invervjuare i radion, inte bara kammarmusik som i hr Ohlins fall, tycker Svenska Dagbladet (h). Den har gången har tidningen inte trivts riktigt med underhållningen — förmodligen med hr Hjalmarsons tidigare gästspel i tankarna. Det kan vara mera sjösmande:

Det var en ganska lätt match för hr Ohlin. De besked som begicks om statsinkomstnämnens löner, om likalönsprincipen, bostadspolitiken eller det svenska skattetrycket i jämförelse med det utländska kunde han lämna utan svårighet och ofta med elegans. Även slutspurten var lika stillsam som välförmutlerad.

"Lätt match", det kan nog vara riktigt, mediger Expressen (fp). Inga av de frågor som framställdes tillhörde de verkligt knivigs:

En av intervjuarna, hr Henriksson (s), undvek ju till och med att ställa några frågor. Själv råkade han falla i en alldeles särdeles grop just under framförandet av en av sina kommenterande monologer. Det var i fråga om det ordskifte som kommunisten hr Holmberg och Bertil Ohlin hade om statsfinanserna. Där gav ju hr Henriksson — till helt nyligen ombudsman för statstjänstkarlarna — genom att lägga sig i det meningsutbytet alldeles otillfrågad Bertil Ohlin möjligheten att mycket riktigt slå fast att när man har förhandlare av hr Henriksons typ som ena månaden skall företräda löntagarna och andra månaden springa och arbeta för arbetsgivarna i Kanslihuset, så kan det skäppelgen bli fullgott otbyte för löntagarna.

Det slogs fast att talet om den gemensamt kämpande arbetarrörelsen för statstjänarnas del är en chimär. Där sitter den fackliga delen som löntagarnas representanter medan den s k politiska arbetarrörelsen är arbetsgivarna, den part som säger nej även till mycket berättigade lönekrav. Dels visade också det meningsutbytet på att riksdagen ställts så helt åt sidan, att dens befattning med frågorna om lönesvalen är rent formell.

GARDIN-
REALISATION

OBS.! Som vanligt endast kvalitetsvaror, men till verkliga bottenpriser.

Handtryckta gardiner
120—130 cm bredd
4:50 - 4:90 - 5:75 - 6:90

SILKE-VOILE
mönstrad, 150 cm br. i färgerna crème och rosa ... 8:65
Prickig, 120 cm br., grön o. crème 5:90

Tryckta gardiner
80 cm bredd
2:— - 2:50 - 2:95 - 3:25
3:95

Överkastytger
120 — 130 — 150 cm bredd
6:90 - 8:10 - 9:90

Rayongardiner
80 — 90 cm bredd
3:90 - 4:75 - 5:50

Köksgardiner
70 cm bredd, ren bomull
1:50 - 2:10 - 2:25

Marquisette
150 cm bred 3:95
crèmefärgad, med brodderad kant, 110 cm bred 6:15

Voile
Vit, prickig, 120 cm bred 5:15

VOLANGLUFTER
vita med kulört bård, längd 1,75
12:90

Små fynd! Provbitar och kuddstycken
25 öre, 50 öre, 1 kr., 2 kr.

1.000-tals STUVÄR bortslumpas

Gardinen — *gardinspecialisten "i ropet"*
Renstiernas Gata 23
Telefoner 44 14 80 — 44 84 74
Spårvagn 1, 6, 8 o. 9. Buss 36.

Prenumerera på
DAGENS NYHETER
från 1 september

A. Stockholmsupplagans prenumerationspriser:

	Stor-Stockholms tidningsområde	Övriga landet
Månad	kr. 7:50	kr. 7:—
Kvartal	„ 22:—	„ 20:—

I Stockholm med omgivningar mottas prenumerationer per telefon
22 40 00
eller i tidningens kontor;
Tegelbacken, Stureplan, Götgatan 41, S:t Eriksplan, Vällingby Centrum o. Pepparvägen 1, Hökarängen.

För övriga platser i landet på varje postanstalt, genom DN:s ombud eller direkt hos Dagens Nyheter, Stockholm 1.

Nasser och de fem världsdelarna

I grund och botten är oviss-heten beträffande Suezkanalens framtid alltjämt lika stor. Annu har för själva kanalens del ingenting ändrats i det läge som uppstod på grund av det egyptiska beslutet om nationaliseering för i dag drygt en månad sedan. Det kan sägas att bilden klarnar sättlivida som premiärminister Nasser sagt sig vara fast besluten att respektera principen om kanalens öppethållande för fartyg från alla nationer (utom naturligtvis sådana som är destinerade till Israel). Det förefaller också som om trafiken skulle kunna fortsätta i egyptisk regi utan några allvarliga störningar, även om tillgången på kompetenta lotsar kan välla besvärligheter, särskilt om den politiska situationen skulle ytterligare tillspetsas. Av de 205 godkända lotsarna är 165 icke-egypter (61 engelsmän och 53 franskmän) och den "snabbutbildning" av egypter som nu pågår kan omöjligt avsätta några omedelbara resultat.

För dagen är ju situationen den att man avvaktar Egyptens svar på en framställning från den s. k. Suezkanalkommittén, bestående av representanter för fem länder som i sin tur representerar var sin världsdel: USA, Australien, Etiopien, Persien och Sverige. Kommittens uppgift är i första hand helt enkelt att till Nasser rapportera hur den kontroll av Suezkanalen är beskaffad varom den överväldigande majoriteten enades vid konferensen i London. Efter denna brevväxlingsuppgift vidtar den andra fasen i kommittens verksamhet: att inleda förhandlingar med Nasser — och att förmå honom att samtycka till en internationell kontroll värd namnet. En sådan kontroll är något helt annat än t. ex. den i praktiken ineffektiva internationella "trädgivning" som vid Londonkonferensen förslogs av Indien.

Kommer då Nasser att förhandla — om i så fall med vilka representanter, på vilken plats och på vilken förhandlingsgrundval? Och vad sker om Nasser samtycker till att förhandla, men endast med en kommitté som också innefattar representanter för Sovjet och Indien och endast på en grundval som utesluter en effektiv internationell kontroll? Och vad sker om Nasser till även tyrs går med på att förhandla med den i London tillsatta femmannakommittén och förhandlingarna sedan går i bakläs? Det är tillräckligt att ställa frågorna för att det skall bli klart att de verkliga problemen kvarstår olösta. Och enigheten i London beträffande målet hos den kontroll som anses vara önskvärd behöver inte utesluta fortsatt oenighet om medlen för att nå fram till målet.

Rapporter från Paris visar hur man där först och sist betraktar Suezkonflikten som en utlöpare till striderna i Algeriet. Där kämpar franska styrkor förtvivlat för att få situationen "under kontroll"; tar Nasser hem spelet om kanalen, innebär det en framgång för de algeriska rebellerna som kan få katastrofala följder för Frankrike. Ingenstans lär tanken på att i nödfall sätta in en väpnad aktion mot Nasser möta mindre motstånd än i Paris. I London har betänkligheterna vuxit, och det betonas alltmer energiskt att de brittiska stridskrafternas uppgift i östra Medelhavet främst är att skydda brittiska medborgare till liv och lem. I Washington har man ända från Suezkonfliktens början tryckt på nödvändigheten av att förhandla sig fram och att undvika våld.

Huvudintrycket blir att man för dagen befinner sig i ett mellanstadium som domineras av västmakternas — liksom flera asiatiska staters — principiella enighet. Det lär inte dröja länge förrän denna enighet sätts på prov. Indien har säkert inte släppt de förhoppningar att få spela en "medlarroll" som så snöpligt kom på skam i London. Att Sovjet vädrar sin chans behöver heller inte sägas; utrikesminister Sjepilovs attack mot femmaktskommittén för att par dagar sedan gick i den grövsta stilen. Närmast är det dock Nasser som har ordet.

PRESSGRANNAR

När Sovjetledarna och deras representanter i Sverige ovanpå det tragiska fallet Raoul Wallenberg staplar en serie grova spionеriaffärer måste vår allmänna uppfattning om dem påverkas i ogynnsam riktning, skriver Arbetarbladet (s), som emellertid i likhet med andra socialdemokratiska tidningar undviker att direkt beröra det planerade "vänskapsbesöket" längre fram. Det vill man helst inte yttra sig om nu.

Enstaka röster inom liberal och konservativ press har emellertid tagit upp hr Ohlins och Hjalmarsons öppna kritik av de ryska-svenska umgängesformerna. Sydsvenska Dagbladet (h) yttrar:

Regeringen inbjudan till de högsta sovjetdignitärerna att inom kort gästa vårt land framstår säkerskilt efter den senaste spionaffären som föga välbetänkt. Såsom högerledaren betonade i sina tal i Västerås och Arboga har inbjuden akett utan varje som helst samråd med den demokratiska oppositionen. Nonchalansen mot denna är särskilt anmärkningsvärd i ett fall som detta. Säkerligen reagerar också folkflertalet med all bestämdhet mot regeringens tillvägagångssätt.

Såsom professor Ohlin framhållit har Sveriges regering och folk vinst ett utomordentligt tålamod i Wallenbergsaken. Nu står vi, anser Katrineholms-Kuriren (fp), vid tålamodets yttersta gräns:

Man har inte velat försvåra utrikesdepartementets strävanden, att genom en smidig diplomati bringa den ömtåliga affären till ett positiv lösning. Men tålamodet måste ju också ha sin gräns, och det förefaller som om denna nu skulle vara nådd och att särskilda åtgärder måste vidtagas för att klargöra för den ryska regeringen hur allvarligt svenska folket ser på denna sak. Herr Ohlin förestår för sin del att inga "vänskapsbesök" arrangeras med svensk officiell medverkan så länge inte Sovjet lämnat fullständiga upplysningar om Wallenberg och återsänt honom till Sverige. I ett vallal i går kom högerledaren Hjalmarson med utgångspunkt från radarspionerіet till en liknande slutsats: det kunde ifrågasättas om inte regeringen borde låta förstå att de högsta sovjetledarnas besök efter vad som hänt inte är särskilt välkommet längre.

Hr Hjalmarson lämnade i sammanhanget den för många säkert förvånande upplysningen, att den inbjudan som svenska regeringen — efter samråd med sina danska och svenska partivänner i regeringsställning — riktat till de högsta sovjetdignitärerna att gästa vårt land utfärdades utan att något som helst resonemang i frågan med den demokratiska svenska oppositionen ansågs nödvändigt.

Den svenska regeringen får väl in sig en fundersø på vad oppositionsledarna här sagt. Kan inte Kreml hjälpa Erlander ur dilemmat med ett snart positivt ord, innan den omdiskuterade resan anträdes?

OCH SKÄNK HONOM ELLER HENNE ETT GOTT NYTT PIANO, SOM BLIR EN KÄR VXN GENOM HELA LIVET

Vi har nu ett strålande vackert urval moderna svenska och utländska instrument, som ännu är relativt billiga.

Pianosparplan.

Jacobsson PIANO-MAGASIN LJUDOTTSININGATAN 66
Filial: Östermalmstorg 4
Tel. 11 76 19, resp. 67 57 70

Varje barn är värt ett PIANO!

Ge Bertil Ohlin
Ditt förtroende
den 16 september

Bertil Ohlin är mannen i ledningen för det parti, som är socialdemokraternas enda allvarliga medtävlare och han är självklart första namn på Folkpartiets valsedlar i Stockholm.

Inom Folkpartiet åtnjuter Bertil Ohlin ett grundmurat förtroende för sitt gediga kunnande på samhällsarbetets olika områden, för sin politiska begåvning och klarsyn. liksom för sina vinnande personliga egenskaper. Det är i hög grad tack vare hans personliga insats Folkpartiet fått en så överväldigande anslutning, att den socialistiska maktställningen kraftigt rubbats. Ge Din röst till Bertil Ohlin den 16 september — han kommer att ta vara på Ditt förtroende.

FOLKPARTIET
Ohlin - Höjer - listan

DAGENS NYHETER
TAGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telefonannonser: 24 05 00
för riksanstalt: 22 40 20
Telegramadress: *Dagenheter*
Postgiro: *1816* (för annonser) nummer 1,817 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten* (Tr:fätta sökrst. kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Kälberg*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Rudmon*

Dagens Nyheters Aktiebolag
Verkst. direktör: *Helge Rosloos*

PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan

	Stor-Sthlms tidningsområde	Övriga landet
Månad	kr. 7:50	7:—
Kvartal	kr. 22:—	20:—
Halvår	kr. 43:50	39:—

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/7 1956 tillhandahålles på begäran.
Från starten av 20300
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1956.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.